DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-86-60

УДК 368.91:330.35(477)

ОЦІНЮВАННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКОГЕННОСТІ

ASSESSMENT OF FACTORS INFLUENCING THE IMPACT OF MACROECONOMIC CHANGES ON THE DEVELOPMENT OF THE LIFE INSURANCE MARKET IN UKRAINE UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY AND GENERALITY RISK

Марков Федір Федорович
кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства,
магістрант 2-го курсу за спеціальністю D2
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,
Поліський національний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6482-8558

Віленчук Олександр Миколайович
доктор економічних економічних наук, професор,
Поліський національний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2884-1384

Markov Fedir, Vilenchuk Oleksandr
Polissya National University

Стаття присвячена актуальним питанням розвитку ринку страхування життя в Україні в умовах невизначеності ризикогенності. За результатами кореляційного аналізу (за коефіцієнтом Пірсона) виявлено сильний позитивний зв'язок між зростанням ВВП та обсягами премій страхування життя (r ≈ 0,78–0,85), натомість інфляційні процеси свідчать про помірний негативний вплив (r ≈ -0,55–-0,68), а такі показники, як рівень безробіття та реальна процентна ставка, мають негативний зв'язок (r ≈ -0,40 – -0,60). Практична цінність дослідження полягає у розробці та апробації моделі ARIMA для прогнозування обсягів премій на 2026–2028 роки з трьома сценаріями (оптимістичним, базовим, песимістичним). Стратегічними орієнтирами подальшого функціонування ринку страхування життя в Україні визнано позиціонування на ринку гібридних страхових послуг, використання можливостей цифровізації страхового процесу та посилення ризик-менеджменту в діяльності страхових компаній. Практичне втілення окреслених стратегій дозволить розглядати ринок страхування життя як невід'ємний елемент повоєнного соціально-економічного відновлення України.

Ключові слова: інвестиції, інфляція, макроекономічні фактори, страхування життя, страхові премії та виплати.

The post-war formation of a modern model of social responsibility requires the widespread use of insurance to counter risks that threaten citizens' lives, health, and working capacity. The combination of protective and investment functions in life insurance contracts creates the most favorable financial security guarantees for clients of insurance companies. The purpose of this study is to identify and assess the factors influencing the impact of macroeconomic changes on the dynamics of the life insurance market in Ukraine and to develop predictive models of its post-war development. Various methods were used in the research process, in particular: the abstract-logical method to specify the research methodology and substantiate theoretical generalizations; economic and mathematical methods to reflect the dynamics of changes in key parameters of the life insurance market in Ukraine for 2016–2025; the time series and forecasting method to build the ARIMA(1,1,1) model and forecast the volume of life insurance premiums for 2026–2028; and graphical and tabular methods to visually display the results. The study

© Марков Ф. Ф., Віленчук О. М., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

shows that the key macroeconomic factors influencing the life insurance market include demographic, economic, social and technological factors. According to the results of correlation analysis (based on Pearson's coefficient), a strong positive relationship was found between GDP growth and the volume of life insurance premiums (r ≈ 0.78–0.85), while inflationary processes indicate a moderate negative impact (r ≈ -0.55–-0.68), and indicators such as the unemployment rate and the real interest rate also demonstrate a negative relationship (r ≈ -0.40 – -0.60). The practical value of the study lies in the development and testing of the ARIMA model for forecasting premium volumes for 2026–2028 under three scenarios (optimistic, baseline, pessimistic). The results indicate the existing potential for the development of the life insurance market in Ukraine. However, its realization requires the implementation of coordinated strategies, namely: positioning in the market of hybrid insurance services, leveraging the opportunities of digitalization in the insurance process and strengthening risk management in the activities of insurance companies. The practical implementation of the outlined strategies will allow the life insurance market to be considered an integral element of Ukraine's post-war socio-economic.

Keywords: investments, inflation, macroeconomic factors, life insurance, insurance premiums and payments.

Постановка проблеми. Формування очікуваної траєкторії фінансової безпеки індивідуальних та корпоративних інтересів громадян практично неможливо без такого фінансового інструмента, як страхування. Ринок страхування життя генерує надзвичайно значущі фінансово-економічні процеси, пов'язані з акумулюванням тимчасово вільних коштів, їх розподілом (перерозподілом) та використанням грошових коштів, тим самим створюючи значну кількість синергетичних ефектів для національної економіки. Попре військовий стан в країні, тимчасове зниження купівельної спроможності потенційних страхувальників є чітке усвідомлення необхідності наукового обґрунтування та практичної реалізації заходів, спрямованих на посилення страхового захисту громадян з використанням різноманітних класів страхування життя. Відтак постає необхідність у дослідженні впливу макроекономічних змін на динаміку функціонування страхового ринку та прогнозуванні його розвитку у повоєнний період часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій та національній науковій літературі достатньо широко представлена палітра думок щодо розвитку страхових відносин у сфері страхування життя. Варто виокремити наукові праці M. Browne [1], C. Cepoi [2], C. Christophersen [3] в яких виявлено позитивний кореляційний зв'язок між зростанням ВВП та обсягами страхових премій у перехідних та розвинутих економіках. Серед українських вчених варто виділити наукові праці: Л. Войтовича [8], К. Гарматюк [4], Л. Колінець [6], С. Летняка [5], Л. Попова [7] та ін., які досліджували трансформації страхового ринку в умовах кризи та воєнного стану, зокрема вплив інфляції, валютних коливань та регуляторних змін на обсяги премій і виплат. Водночас недостатньо висвітленими у науковій літературі залишаються кількісні параметри оцінювання факторів впливу макроекономічних змін на розвиток ринку страхування життя. Саме цим питанням присвячено дане дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відаючи належне науковим напрацюванням багатьох вчених, варто зазначити про доцільність здійснення подальших досліджень, спрямованих на ідентифікацію та оцінювання факторів впливу макроекономічних змін на розвиток ринку страхування життя в Україні. Об'єктивна необхідність полягає у здійсненні прогнозування тенденцій розвитку даного сегменту страхового ринку, зважаючи на альтернативні варіанти можливих подій. Це забезпечить наукові підстави для формування пропозицій з метою подальшого функціонування ринку страхування життя в Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є ідентифікація та оцінювання факторів впливу макроекономічних змін на динаміку ринку страхування життя в Україні, побудова прогнозних моделей та розробка рекомендацій щодо стратегічних орієнтирів його розвитку у повоєнний період. Згідно з окресленою метою, варто конкретизувати основні завдання дослідження: обґрунтувати сутність та особливості функціонування ринку страхування страхування життя; провести аналіз змін динаміки розвитку ключових показників страхового ринку у сегменті лайф-страхування; здійснити кореляційний аналіз для виявлення впливу макроеконочних показників на функціонування ринку страхування життя; побудувати прогнозні моделі розвитку ринку страхування життя на 2026–2028 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження В Україні ринок страхування життя функціонує в умовах невизначеності та ризикогенності, що характеризується достатньо низьким рівнем проникнення порівняно з розвиненими країнами, з акцентом на класичні

послуги, такі як ендаумент-страхування та страхування на випадок смерті. Особливість даного сегменту страхового ринку України полягає у домінуванні іноземних компаній, які приносять передові практики, але стикаються з викликами локального регулювання та низької фінансової грамотності населення [5].

Відповідно до класифікаційних ознак макроекономічні фактори впливу на страховий ринок можна розмежувати на декілька груп, а саме: демографічні, економічні, соціальні, технологічні та ін. Демографічні фактори зумовлені змінами у структурі населення, суттєвим погіршенням демографічної ситуації в країні, що має безпосередній вплив на формування попиту та пропозиції на певні класи довгострокового страхування життя. Економічні фактори, такі як ВВП, інфляція та процентні ставки, впливають на купівельну спроможність громадян та інвестиційні можливості потенційних страхувальників та страховиків.

До соціальних факторів належать насамперед рівень доходів громадян та їх диверсифікованість, культура споживання страхових послуг, ймовірність прояву різноманітних та неочікуваних криз. Це посилює усвідомлення громадян в необхідності використання страхування не лише як інструмент протидії класичним ризикам (втрати життя, здоров'я та/або працездатності), а й накопичення коштів, використовуючи різноманітні страхові програми (пенсійне страхування, або страхування дітей до повноліття). Технологічні фактори набувають дедалі більшого впливу на страховий ринок з огляду на можливості впровадження цифрових технологій, що дозволяють автоматизувати бізнес-процеси страховика, оптимізувати витрати та підвищувати доступність і якість страхових послуг.

Дослідження ринку страхування в Україні за 2016–2024 рр. засвідчує про значні коливання, спричиненні соціально-економічними кризами, пандемією COVID-19, та воєнним станом з 2022 р. що звісно вплинуло на ключові параметри страхового ринку, такі як сума страхових платежів, виплат та рівень проникнення (рис. 1).

Обсяги капіталізованих валових страхових платежів з життя у 2016 р. перебували у межах 2,5 млрд грн, з подальшим зростанням до 5,7 млрд грн у 2024 р. відображаючи відновлення після спаду в 2022–2023 роках. Ця динаміка свідчить про зростаючу адаптаційну спроможність ринку до трансформаційних змін, де зростання премій у 2025 р. на 6% за перше півріччя (до 2,8 млрд грн), пов'язане з підвищенням попиту на продукти з медичним покриттям та цифровізацією послуг [10].

У 2016 р. страхові виплати перебували у межах 0,5 млрд грн, з поступовим збільшенням до 1,4 млрд грн у 2024 р. та 0,8 млрд грн за перше півріччя 2025 р., де рівень виплат досяг 28–30%, що на 24% вище, ніж у 2024 р. Цей показник вказує на посилення соціальної ролі

Рис. 1. Динаміка ринку страхування життя в Україні, 2016–2024 рр.

Джерело: сформовано на основі [9; 10; 11]

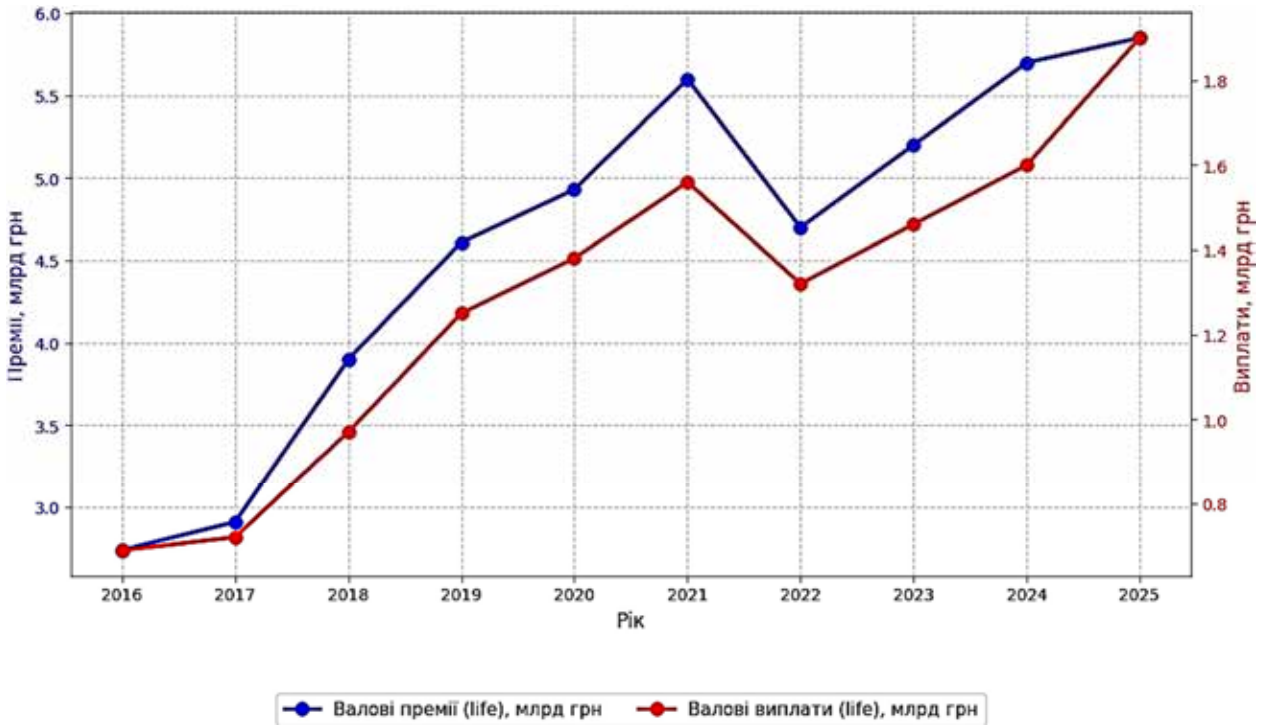

Рис. 2. Динаміка премій та виплатзі ст рахування життя в Україні, 2016–2025 рр.

Джерело: сформовано на основі [9; 10; 11]

страхування життя, особливо під час пандемії та війни, коли виплати зросли через підвищені ризики здоров'я та смертності.

З метою встановлення взаємозв'язків між макроекономічними факторами та параметрами розвитку страхового ринку проведено емпіричний аналіз. Розрахунки базувалися на щорічних даних про валові страхові премії (life), виплати, рівень проникнення (премії як % від ВВП), зростання реального ВВП, рівень інфляції (ІСЦ), реальну процентну ставку та рівень безробіття (рис. 3).

Кореляційний аналіз (за коефіцієнтом Пірсона) виявив достатньо сильний позитивний зв'язок між зростанням ВВП та обсягами премій страхування життя (r ≈ 0,78–0,85), що свідчить про пряму залежність попиту на продукти від економічного зростання та доходів населення. Інфляційні процеси свідчать про помірний негативний вплив (r ≈ -0,55–-0,68), що збільшує реальну вартість премій та знижує платоспроможність клієнтів, особливо в періоди високої інфляції (2022 рік, понад 20%).

Такі показники, як рівень безробіття та реальна процентна ставка, мають слабший, але негативний зв'язок (r ≈ -0,40 – -0,60), що пояснюється зменшенням заощаджень та інвестиційних можливостей страховиків у кризові періоди. Всі коефіцієнти є значущими на рівні $p < 0,05$ (t-критерій Стьюдента), за винятком окремих лагових ефектів, де кореляція Спірмена підтверджує стійкість тенденцій.

Для усвідомлення горизонту очікування розвитку здійснено прогнозування ринку страхування життя в Україні на період 2026–2028 рр. з використанням моделі ARIMA з параметрами (1,1,1). Дана модель базується на часових рядах валових страхових преміях за період 2016 –2025 рр., а також враховує автокореляцію, тренд та випадкові похибки (рис. 4)

Прогноз базового сценарію (передбачає продовження наявних тенденцій уникаючи значних шоків) вказує на зростання премій до 7,38 млрд грн у 2026 р., 7,77 млрд грн у 2027 р. та 8,15 млрд грн у 2028 р., що відповідає середньорічному темпу зростання ≈ 5–6%, зумовленому відновленням після воєнного спаду та стабілізацією макроекономіки. Водночас виплати прогнозуються (на рівні 25–28% від премій), що відповідає 1,95–2,28 млрд грн щорічно.

У процесі проведеного прогнозування розглядалися різні сценарії розвитку (оптимістичний, базовий та песимістичний) ринку страхування життя в Україні. Інформаційною базою дослідження були прогнози МВФ,

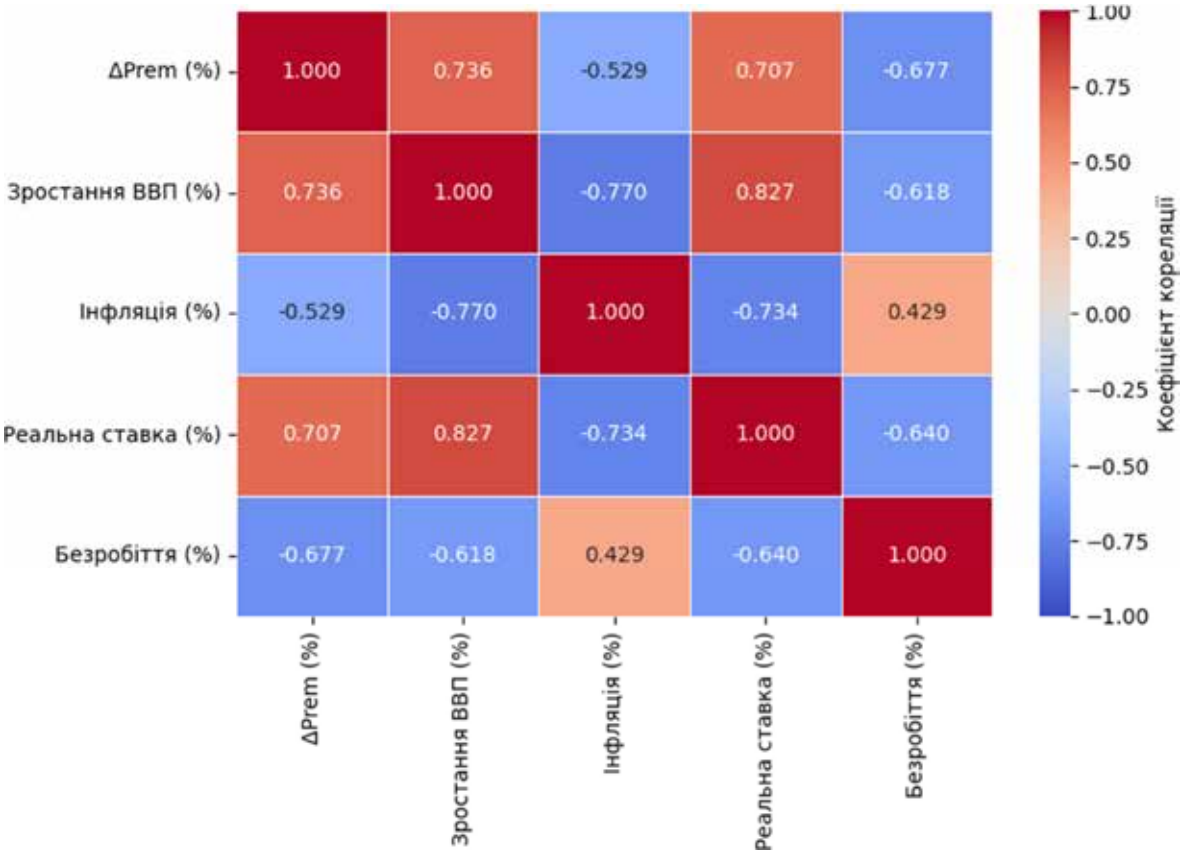

Рис. 3. Кореляційна матриця між преміями life та макроекономічними факторами, 2016–2025 рр.

Джерело: сформовано на основі [9; 10; 11]

Світового банку та українського уряду. Оптимістичний прогноз базується на швидкому завершенні війни, зростанні ВВП на 4,5–5,7%. За такого сценарію страхові премії зростатимуть на 15 –20% щорічно, досягаючи рівня 8,50 млрд грн у 2026 р., 9,80 млрд грн у 2027 р. та 11,30 млрд грн у 2028 р., з рівнем проникнення 0,08–0,09% від номінального ВВП.

Базовий сценарій передбачає помірне відновлення ВВП на рівні 2,3–4,0% з обсягом страхових премій в сумі 7,38–8,15 млрд грн, проникнення стабілізується на 0,07–0,08% від ВВП. Песимістичний варіант розвитку подій передбачає стагнацію (зростання премій 2–5% у зв'язку з інфляцією та міграцією), з преміями 6,80 млрд грн у 2026 р., 7,10 млрд грн у 2027 р. та 7,40 млрд грн у 2028 р., проникненням нижче 0,07% від ВВП. Страхові виплати у всіх зазначених сценаріях зростають пропорційно з фокусом на медичні військові ризики.

Представлені моделі та сценарії розвитку ринку страхування життя в Україні на 2026– 2028 рр. свідчать про наявний потенціал за оптимістичних умов (завершення війни та поступове соціально-економічне відновлення в країні). Однак варто передбачати розвиток песимістичного сценарію, який вимагає посилення регулювання, діджиталізації, державних стимулів з метою широкого використання інноваційних технологій та інтеграції світових практик у функціонування ринку довгострокових класів страхування життя.

Висновки. Незважаючи на всі складності воєнного стану, демографічні, економічні, соціальні та ін. ризики, ринок страхування життя в Україні перебуває на етапі трансформаційних змін та пошуку оптимальних форм взаємодії між зацікавленими особами. За результатами проведеного емпіричного аналізу виявлено сильну позитивну кореляцію між такими параметрами, як зростання реального ВВП та обсягами капіталізації премій зі страхування життя. Наявність такого зв'язку є свідченням необхідності формування дієвих стратегій, спрямованих на залучення потенційних страхувальників до укладання договорів зі страхування життя.

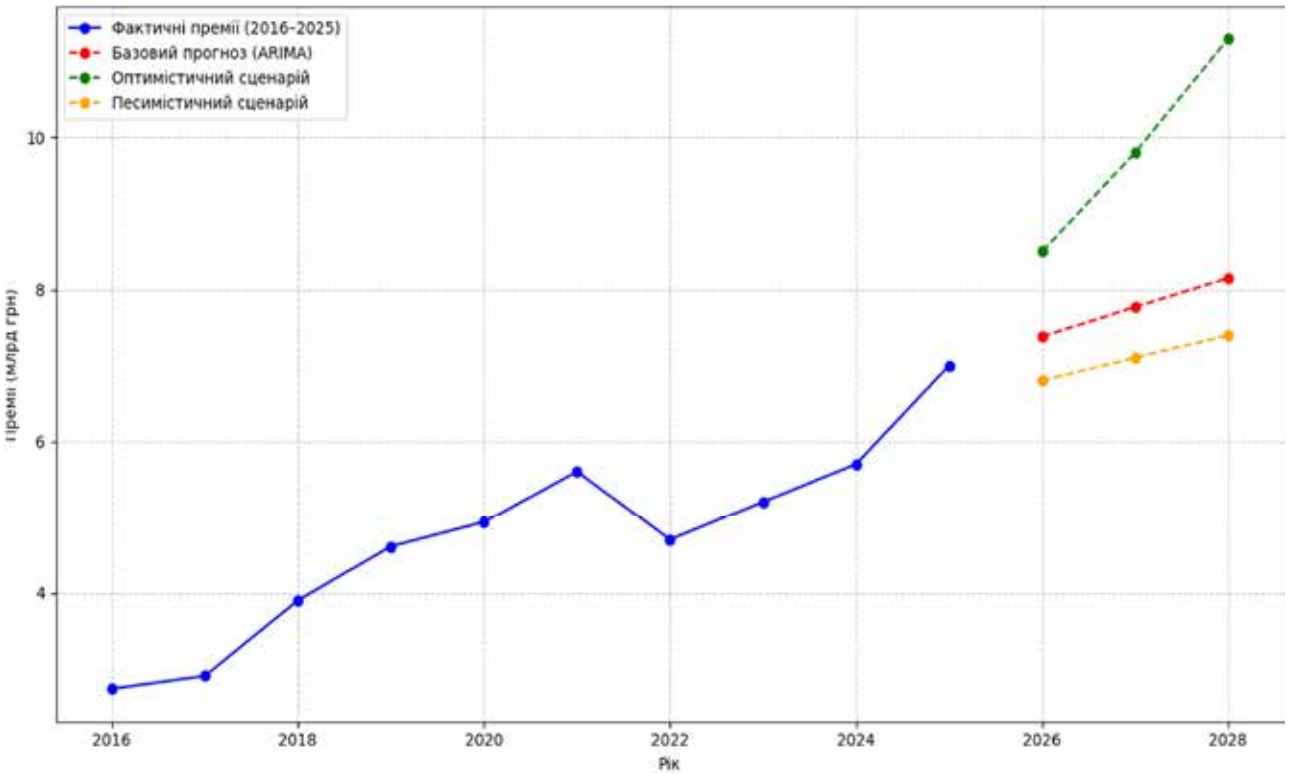

Рис. 4. Прогноз премій страхування життя в Україні (ARIMA та сценарії)

Джерело: сформовано на основі [9; 10; 11]

Стратегічними орієнтирами подальшого розвитку страхування життя в Україні слід визнати: *по-перше,* страховим компаніям варто позиціонувати на ринку гібридні продукти, оптимально поєднуючи класичне страхування життя з інвестиційними й медичними складовими, а також надання спеціалізованих послуг для покриття військових ризиків (насамперед, страхування життя військовослужбовців, волонтерів тощо); *по-друге*, широке впровадження цифрових трансформацій з метою якнайшвидшого подолання барєрів доступності та підвищення довіри громадян до страхування життя. Йдеться про використання таких цифрових інструментів, як оформлення полісів через мобільні додатки з використанням електронного підпису (Дія. Підпис), автоматичне оцінювання ймовірних ризиків за допомогою технології AI та big data (аналіз медичних даних, соціальних мереж та застосування геолокації); *по-третє,* для лайфових страхових компаній актуальними питаннями постають впровадження заходів з ризик-менеджменту, зокрема здійснення диверсифікації ризиків страховика, посилення перестрахової діяльності, тобто забезпечуючи вторинний розподіл ризиків у міжнародних пулах таких, як Lloyd's, Munich Re. Отже, реалізація окреслених стратегій дозволить страховим компаніям стати активними учасниками повоєнного відновлення України, забезпечуючи страховий захист домогосподарств та їх фінансову стабільність у середньо- та довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Grochola N., Browne M.J., Gründl H., Schlütter S. Exploring the maret risk profiles of U.S. and European life insurers, ICIR Working Paper Series, No. 39/21, Goethe University Frankfurt, International Center for Insurance Regulation (ICIR), Frankfurt M. 2021. 47 p. URL: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/242963 /1/1771959029.pdf (дата звернення: 28. 03.2026).

2. Dragotă I., Cepoi C, Ştefan L. Threshold effect for the life insurance industry: evidence from OECD countries. Geneva Pap Risk Insur Issues Pract. 2022 Apr 29. P. 1-22. URL: https:// doi: 10.1057/s41288-022-00272-8. (дата звернення: 25. 03.2026).

3. Christophersen, C., & Jakubik, P. *Insurance and the macroeconomic environment. Financial Stability Report,* 2014. 11 p. URL https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2020- 5/insurance_ and_the _macroeconomic _environment.pdf (дата звернення: 25. 03.2026).

4. Гарматюк К. А. Оцінювання впливу макроекономічних факторів розвитку економіки на діяльність ринку страхування. *Моделювання та інформаційні системи в економіці* : зб. наук. пр. (м. Київ ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана») ; [редкол.: В. К. Галіцин (голов. ред.) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2018. Вип. 95. С. 96–106.

5.Летняк С. П. Стан і перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія*». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2019. No 12(40). С. 119–123.

6. Колінець Л., Панухник О., Крупка, А., Зарічна Н., Лавров Р., Хропонюк Д. Фінансові та інституційні аспекти розвитку страхового ринку за умов пандемії 2020-2021 і війни 2022-2023: на прикладі страхових компаній України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice,* 5(52), 2023. 97–110.

7. Попова Л.В. Траєкторія розвитку ринку страхових послуг в умовах економічної нестабільності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Випуск 54, 2025. С. 136–141.

8. Войтович Л. М. Страхова ситема України: концептуальні засади розвитку та державне регулювання : монографія. Львів : ГАЛИЧ-ПРЕС, 2023. 492 с.

9. Brief overview of ukranian insurance market for the first half of 2025. веб-сайт. URL: https://nasu.com.ua/en/brief-overview-of-ukranian-insurance-market-first-half-of-the-2025/ (дата звернення: 12.01.2026).

10. Statistics Ukraine. 3Q2025: Market demonstrates dynamic growth – premiums up by more than 37%. веб-сайт. URL: https://www.xprimm.com/statistics-news.html (дата звернення: 12.01.2026)

11. Ukraine: Life insurance volume. веб-сайт. URL: https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/life_insurance_volume/ (дата звернення: 12.01.2026).

REFERENCES:

1. Grochola, N., Browne, M. J., Gründl, H., & Schlütter, S. (2021). *Exploring the market risk profiles of U.S. and European life insurers* (ICIR Working Paper Series No. 39/21). International Center for Insurance Regulation (ICIR), Goethe University Frankfurt. Available at: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/242963 /1/1771959029.pdf.

2. Dragotă, I., Cepoi, C., & Ştefan, L. (2022). Threshold effect for the life insurance industry: Evidence from OECD countries. *The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice*. Advance online publication. Available at: https: //doi:10.1057/s41288-022-00272-8.

3. Christophersen, C., & Jakubik, P. (2014). *Insurance and the macroeconomic environment*. *Financial Stability Report*, 11 p. Available at: https://www.eiopa.europa.eu/system/files/2020- 5/insurance_and_the_macroeconomic_environment.pdf

4. Harmatiuk K. A. (2018). Otsiniuvannia vplyvu makroekonomichnykh faktoriv rozvytku ekonomiky na diialnist rynku strakhuvannia. [Assessment of the impact of macroeconomic factors of economic development on the activities of the insurance market] *Modeling and information systems in economics* – 2018: zb. nauk. pr. (Kyiv DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana») ; [redkol.: V. K. Halitsyn (holov. red.) ta in.]. Kyiv : KNEU, 2018. Vyp. 95. S. 96–106 (in Ukrainian).

5. Letniak S. P. (2019). Stan i perspektyvy rozvytku rynku strakhuvannia zhyttia v Ukraini [State and prospects for the development of the life insurance market in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu* «Ostrozka akademiia». Seriia «Ekonomika»: naukovyi zhurnal. Ostroh : Vyd-vo NaUOA, berezen 2019. No 12(40). P. 119–123.

6. Kolinets L., Panukhnyk O., Krupka, A., Zarichna N., Lavrov R., & Khroponiuk D. (2023). Finansovi ta instytutsiini aspekty rozvytku strakhovoho rynku za umov pandemii 2020-2021 i viiny 2022-2023: na prykladi strakhovykh kompanii Ukrainy [Financial and institutional aspects of the development of the insurance market during the pandemic of 2020-2021 and the war of 2022-2023: on the example of insurance companies in Ukraine]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice,* vol. 5(52), pp. 97–110.

7. Popova L.V. (2025) Traiektoriia rozvytku rynku strakhovykh posluh v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti [The trajectory of the insurance market development in conditions of economic instability]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, v*ol. 54, pp. 136–141.

8. Voitovych L. M. Strakhova sytema Ukrainy: kontseptualni zasady rozvytku ta derzhavne rehuliuvannia: *monohrafiia* [Insurance system of Ukraine: conceptual principles of development and state regulation]. Lviv: Vydavnytstvo **«**HALYCh-PRES**»**, 424 p. (in Ukrainian).

9. Brief overview of ukranian insurance market for the first half of 2025. Available at: https://nasu.com.ua/en/brief-overview-of-ukranian-insurance-market-first-half-of-the-2025/ (accessed January 12, 2026).

10. Statistics Ukraine. 3Q2025: Market demonstrates dynamic growth – premiums up by more than 37%. Available at: https://www.xprimm.com/statistics-news.html (accessed January 12, 2026)

11. Ukraine: Life insurance volume. веб-сайт. Available at: https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/life_insurance_volume/ (accessed January 12, 2026).

Дата надходження статті: 22.04.2026
Дата прийняття статті: 11.05.2026
Дата публікації статті: 20.05.2026